

VLUCHTIGE SNUIFMIDDELEN

DE VRAGEN, DE ANTWOORDEN

In tegenstelling tot andere drugs kun je veel vluchtige snuifmiddelen zonder probleem vrij aankopen. Wat zijn die middelen? Welke effecten hebben ze en waarom worden ze gebruikt? Wat zijn de risico's? Een kennismaking met de belangrijkste aspecten van vluchtige snuifmiddelen en het gebruik ervan.

WAAR HEBBEN WE HET OVER?

Vluchtige snuifmiddelen is een verzamelnaam voor een groot aantal producten met daarin synthetische vluchtige stoffen die als drug gebruikt kunnen worden: diverse lijmen, benzine, oplosmiddelen, ontvlekkers, spuitbussen enzovoort. In kleine dosissen hebben ze meestal een bewustzijnsveranderend effect, in grotere zijn het verdovende middelen.

De meeste producten zijn vrij in de handel te koop. Behalve wat hierboven al wordt genoemd gaat het bijvoorbeeld ook om gas van sigarettenaanstekers, verf- en lakverduuners, antivries, lachgas...

In deze producten zitten gassen of solventen. Enkele voorbeelden: ether, aceton, benzeen, helium, kerosine, gasoline, butaan, propaan, toluen...

De prijs van de middelen is wat je ervoor betaalt in de handel (grootwarenhuizen, doe-het-zelfzaken, drogisterijen enzovoort).

TOEN EN NU

VLUCHTIGE SNUIFMIDDELEN VROEGER...

Het opsnuiven van gassen en dampen is geen nieuw fenomeen en speelde zich lange tijd deels in een religieuze sfeer af. Denk bijvoorbeeld aan het befaamde orakel van Delfi uit de Griekse Oudheid, waar zwaveldampen de priesteres in trance brachten.

Rond 1800 werd er met lachgas geëxperimenteerd en in de 19de eeuw kwam het snuiven van bijvoorbeeld ether om 'high' te worden frequent voor. In de Angelsaksische landen werden zogeheten 'aether-parties' opgezet om het alcoholgebruik te beperken en toch een roes te beleven.

Het recreatief snuiven van vluchtige middelen trad in de jaren 1950 in de Verenigde Staten op de voorgrond. Er kwamen geleidelijk aan steeds meer synthetische producten op de markt en het gebruik ervan verspreidde zich.

... EN NU

Het snuiven van (goedkope) vluchtige stoffen is in sommige derdewereldlanden een zeer verspreid fenomeen, vooral bij straatkinderen. Bij ons worden nu en dan grotere of kleinere rages gesignaleerd. In het algemeen lijken vluchtige snuifmiddelen vooral door (erg) jonge mensen van 10 tot 18 jaar te worden gebruikt. Dat heeft uiteraard te maken met de gemakkelijke beschikbaarheid van veel producten. De meeste gebruikers houden er na een tijd mee op.

IN VLAANDEREN

De bekende cijfers over jongeren van 12 tot 18 jaar wijzen niet op een omvangrijk gebruik. Op de vraag of ze het laatste jaar vluchtige snuifmiddelen hebben gebruikt, antwoordt ongeveer 2% positief. Van de 12-jarigen zegt 3% er ooit te hebben gebruikt, van de 18-jarigen ongeveer 10%.

DE BELGISCHE WET

Zoals al gezegd zijn veel producten met vluchtige snuifmiddelen vrij te koop. Het bezit en het gebruik ervan zijn dan ook niet verboden.

Ook 'poppers' (zie p.5) konden tot vóór 1997 vrij gekocht worden (vooral in seksshops), maar daar maakte een Koninklijk Besluit uit 1997 een eind aan. Amylnitriet en butylnitriet (de stoffen waar het hier eigenlijk om gaat) zijn nu alleen nog bij de apotheker en op voorschrift te krijgen.

HET GEBRUIK EN DE WERKING

HOE WORDEN ZE GEBRUIKT?

Er zijn verschillende manieren om vluchtige snuifmiddelen door het lichaam te laten opnemen:

- Er wordt soms rechtstreeks uit het potje of flesje, de flacon of tube ingesnoeven of -geademd. Sommige spuitbus- of sprayproducten worden in de neus of de mond gespoten.
- De (vloei)stof kan in een plastic zak worden gebracht, al dan niet op een prop watten. De zak wordt vervolgens als een soort masker op mond en neus gedrukt of over het gezicht getrokken om te snuiven. Deze manier van snuiven verhoogt de concentratie van de stof.
- De vloeistof kan worden gedrenkt in watten, toiletpapier of een stuk textiel (een vod, de mouw van een jas enzovoort) en vervolgens bij/in de neus of de mond worden gebracht.
- Vrij vaste stoffen, zoals lijm, kunnen op een oppervlak (tafel, hand enzovoort) worden gespoten en vervolgens opgesnoeven.

HOE LANG WERKEN ZE?

De meeste middelen komen via de longen rechtstreeks in het bloed terecht en bereiken zo de hersenen. De effecten zijn meestal al enkele seconden (of hoogstens minuten) na het opsnuiven merkbaar. Dat maakt het doseren – en het doen aanhouden – van de roes vrij goed mogelijk.

De duur van de werking hangt af van het gebruikte product: het gaat van enige minuten tot drie kwartier. Na hoogstens een paar uur zijn alle effecten, waaronder ook een verminderd bewustzijn, uitgewerkt. Ervaren gebruikers slagen erin de werking tot wel 12 uur te rekken.

Doorgaans is er sprake van een kleine of grotere kater ('hang-over'), maar meestal voelt men zich na gebruik zoals voorheen.

HOE EN HOE LANG ZIJN VLUCHTIGE SNUIFMIDDELEN OP TE SPOREN?

Ondanks hun 'vluchtigheid' blijven de middelen nog een tijdje in het lichaam. De adem ruikt er nog een paar uur naar. Ook als ze in het bloed worden opgenomen, zijn ze op te sporen, als tenminste het bloedstaal vrij snel na de inname wordt genomen. Het staal moet ook naar het labo worden getransporteerd op een manier die is aangepast aan het vluchtige karakter van de stoffen. In de urine zijn de meeste stoffen moeilijk opspoorbaar, behalve bij hoge dosissen.

WAT DOEN VLUCHTIGE SNUIFMIDDELEN?

De effecten zijn uiteraard vooral afhankelijk van de dosis en de aard van het product. Vluchtige snuifmiddelen veroorzaken in het algemeen een lichte roestoestand. Gebruikers voelen zich 'licht' in het hoofd, zijn vrolijk en lacherig tot euforisch, en hebben levendige fantasieën. Hun beleving van tijd en ruimte is verstoord. Dat effect duurt niet lang en het wordt soms gevolgd door een dronken gevoel, met de bijbehorende symptomen van duizeligheid, dubbel praten, geheugenstoornissen, een gebrekkig coördinatie- en oordeelsvermogen, waterige ogen, een slechter zicht enzovoort. Bij grotere dosissen worden deze effecten krachtiger.

WAT ZIJN DE GEVAREN?

DE RISICO'S OP KORTE TERMIJN

- Ogen, neus, keel, luchtwegen en huid raken geïrriteerd.
- Braakneigingen, misselijkheid, diarree en hoofdpijn kunnen optreden.
- Er is soms sprake van rusteloosheid en er treedt vermoeidheid op.
- Er werden ook al psychotische reacties vastgesteld (met onder meer hallucinaties).
- Omdat snuifmiddelen een tekort aan zuurstof kunnen veroorzaken, zijn een onregelmatige ademhaling, bewustzijnsverlies, coma en zelfs een fatale afloop mogelijk. Het risico op ongevallen, bijvoorbeeld valpartijen, neemt toe.
- Lang en diep snuiven kan gevaarlijke lichamelijke gevolgen hebben: verlamningsverschijnselen aan het middenrif, een daling van de bloeddruk, hartritme stoornissen, met soms de dood als gevolg. Ook hier is er een groter risico op allerlei ongevallen.
- Het gebruik van een plastic zak kan verstikking veroorzaken, bijvoorbeeld omdat de gebruiker tijdens het gebruik in slaap of bewusteloos viel of moest braken.
- Het gevoel van euforie, soms in combinatie met duizeligheid en/of agressie, kan leiden tot roekeloos en/of bizar gedrag, bijvoorbeeld in het verkeer of in de sfeer van de kleine criminaliteit.
- Veel vluchtige stoffen ontvlammen gemakkelijk. Er is dus brand- en ontploffingsgevaar.
- Vluchtige stoffen onder hoge druk (in spuitbussen) kunnen bij het leegspuiten bevriezing van lippen, mond, keel en longen veroorzaken.

DE RISICO'S OP LANGE TERMIJN (VOORAL VOOR REGELMATIGE GEBRUIKERS)

- De effecten verschillen naar gelang de eigenschappen van het gebruikte product en de intensiteit van het gebruik. Onder meer de celstructuren van een aantal organen (hersenen, longen, lever, nieren) en weefsels (beenmerg, oogvlies, zenuwen) kunnen worden aangetast.
- Vooral neus en mond lopen het gevaar beschadigd te worden en/of te ontsteken.
- Het intensief of herhaald gebruik van watten en/of textiel kan ertoe leiden dat er deeltjes in de longen terechtkomen of dat zich in longen en/of maag en/of darmen een onoplosbare 'haarbal' nestelt.
- Bij mensen die beroepshalve vaak omgaan met vluchtige oplosmiddelen, werden meer gevallen van kanker vastgesteld.
- Een tot nog toe weinig bekende aandoening heet Organisch Psychosyndroom door Solventen (OPS). Ze wordt vastgesteld bij mensen die beroepshalve dagelijks in contact komen met vluchtige stoffen: schilders, grafici en drukkers, klinisch laboranten, schoonmakers, houtbewerkers enzovoort. Aanvankelijk vage klachten over hoofdpijn en concentratieproblemen kunnen op termijn uitmonden in hersenbeschadigingen met zware en blijvende psychische stoornissen en veranderingen in het gevoelsleven. OPS is sinds 1999 een erkende beroepsziekte.

DE RISICO'S VERBONDEN AAN BEPAALDE STOFFEN

- Bloedarmoede, leukemie en beenmergbeschadiging worden vooral door de stof benzeen veroorzaakt.
- Chronisch misbruik van toluen kan leiden tot nier-, lever- of hersenbeschadiging.

DE RISICO'S BIJ ZWANGERSCHAP

- Snuiven tijdens de zwangerschap is absoluut af te raden. De bijbehorende schommelingen van de bloeddruk en de hartritmestoornissen zijn bijzonder gevaarlijk voor moeder en kind. De giftigheid van de stoffen vormt een risico voor sommige organen en weefsels, en kan bij de foetus voor afwijkingen zorgen.

DE RISICO'S BIJ GECOMBINEERD GEBRUIK

- Vluchtige snuifmiddelen en alcohol: een gevaarlijke combinatie omdat alcohol het effect van het vluchtige snuifmiddel verhoogt. Er kan onverwacht een pathologische roes ontstaan, met opgewondenheid, agressie, vernielzucht, geheugenverlies en zelfmoordneigingen.
- Vluchtige snuifmiddelen en slaap- en kalmeringsmiddelen: ook deze combinatie versterkt het effect van sommige snuifmiddelen.
- Vluchtige snuifmiddelen en roken: het brand- en ontploffingsgevaar neemt uiteraard sterk toe. Gebruikers kunnen ernstig worden verwond, vooral aan de handen en het gezicht.

RAAK JE ER AFHANKELIJK VAN?

Snuivers worden vaak psychisch afhankelijk van de roes en hervallen daardoor. Ze schakelen gemakkelijk over naar andere snuifmiddelen, niet zozeer naar andere drugs.

Er is hoogstens een lichte lichamelijke afhankelijkheid. Stoppen veroorzaakt dan ook meestal geen onthoudingsverschijnselen. Als die zich wel voordoen, gaat het vooral om lichtere vormen van angst, slapeloosheid, duizeligheid, verminderde eetlust en misselijkheid.

POPPERS

DE VRAGEN, DE ANTWOORDEN

Bepaalde vluchtige snuifmiddelen zijn sinds 1997 in principe alleen op doktersvoorschrift in de apotheek te verkrijgen. Het gaat om amylnitriet en butylnitriet, de zogeheten 'poppers', een snel verdampende vloeistof. 'Poppers' zijn verpakt in flesjes of capsules, en hun naam is afgeleid van het 'poppend' geluid bij het openen.

Poppers doen onder meer de bloeddruk dalen en zorgen voor een betere doorbloeding van de hartspier. Ze werden daarom vooral bij hartpatiënten gebruikt (het medisch gebruik van 'poppers' is vandaag zodanig verouderd dat ze vrijwel volledig vervangen zijn door andere medicijnen.)

Omdat ze de seksuele gevoelens van wie al opgewonden is nog versterken en een spierontspannend effect hebben, werden ze ook populair in de uitgaanswereld, (en) als hulpmiddel bij het vrijen, vooral bij anale seks. Vandaar dat ze tot 1997 in Belgische seksshops verkocht werden. Gebruikers ervaren een mild en kortstondig gelukkig gevoel. Ze zijn plotseling zeer ontspannen, slap en duizelig, en krijgen een warm gevoel in het hoofd. De werkingsduur is erg kort (ongeveer 1 minuut).

RISICO'S

- Bijwerkingen (vooral bij langdurig gebruik of te hoge dosissen): onder andere een rood aangelopen gezicht, barstende hoofdpijn, duizeligheid, misselijkheid en braken, rusteloosheid, daling van de bloeddruk, versneld hartritme, acute psychose, coma en (op langere termijn) de afbraak van rode bloedcellen.
- Poppers zijn gevaarlijk voor mensen met een lage bloeddruk en/of hartklachten.
- De combinatie met onder meer medicijnen tegen erectieproblemen en met andere drugs (bijvoorbeeld XTC) kan erg risicovol zijn.

MEER INFO HULP

- Is iemand onder invloed, laat hem/haar dan zeker niet deelnemen aan het verkeer (auto, fiets...) of gevaarlijk werk (machines, elektriciteit...) uitvoeren.
- Als het misloopt en iemand onwel wordt, is paniek uit den boze: zorg voor een rustige, prikkelarme omgeving, en probeer de persoon te kalmeren. Bij snuifmiddelen is er kans op braken (verstikkingsgevaar!). Ook kunnen er zich hart- en ademhalingsproblemen (verstikkingsgevaar!) voordoen. Contact met een arts of een ziekenhuis (100 of 112) is aangewezen.

Voor objectieve informatie over druggebruik – in dit geval vluchtige snuifmiddelen – kan iedereen anoniem bellen naar de DrugLijn (met een vast toestel bel je tegen voordeeltarief), elke werkdag van 12 tot 21 uur en op zaterdag van 15 tot 21 uur (zon- en feestdagen gesloten). Een team van medewerkers zit er klaar om alle vragen te beantwoorden. Zij weten ook waar je in je eigen buurt het best terecht kan met vragen of voor hulp. www.vad.be | www.druglijn.be

DE DRUGLIJN
078-15-10-20

